

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İ M A N

KAVRAMI

İçindekiler

İman; Anlam ve Mâhiyeti.....	1
Kur'an'da İman.....	2
İmanın Artması eksilmesi.....	3
İmanın Gerektirdikleri	4
İman ve İslâm	6
İman ve Amel	13
İnsan Niçin İman Eder?	16
İmanın Sebep ve Sonuçları (İmanla İlgili Sünnetullah).....	16
İmanı Bozan Haller.....	18
Bâtıla İman.....	19

“O müttakîler (takvâ sahipleri) ki, gayba iman ederler, namaz kılarlar, kendilerine verdiğimiz rızıklardan infak ederler.” (2/Bakara, 3)

İman; Anlam ve Mâhiyeti

İman, emn kökünden bir mastardır. Sözlük anlamı, birini sözünde tasdik etmek, onaylamak, kabullenmek itimat etmek, gönülden benimsemek, güvenmek/güvenilmek anlamlarına gelir. Türkçedeki inanmak kelimesi bunu aşağı yukarı karşılar.

Kavram olarak, Rasûlüllah'ı Allah'ın katından getirmiş olduğu bilinen haber ve hükümlerin tümünde, kat'i olarak tasdik etmek, bunu diliyle ikrar edip, tatbik

etmeye çalışmaktır. İman, küfrün zıddıdır. Alemlerin Rabbi olan Allah'ı tanımak ve O'na yönelmektir. İman: Allah'ın gönderdiği peygamberleri tasdik etmek, getirdikleri vahyi benimsemektir. Allah'ın buyruklarını yerine getirerek, O'nun güven çemberine girmektir. Âyetleri kabul edip, bağlanmak ve yaşamaktır.

İman'ın filolojik açıdan iki anlamı vardır: Başkalarına güven vermek, güven içinde olmak. İman sahibi kişi, yani mü'min, hem inandığı gücün sağladığı güvenin içinde emin olan; hem de kendisi başkalarına güven veren demektir.

Kur'an'da İman

İman kelimesi, türevleriyle birlikte Kur'an-ı Kerim'de 873 yerde geçmektedir. Kur'an'ın onda birinden fazlasının imanla direkt ilgili ifâdeler olması, konunun önemini göstermek için yeterlidir.

Kur'an, peygamberlerin emin (güvenilen) kişiler olduğunu ifâde ediyor (7/A'râf, 68; 26/Şuarâ, 107...). Aynı zamanda, peygamberlere vahyi ulaştıran gök habercisi Cebrail'in de emin olduğunu belirtiyor (26/Şuarâ, 193). Yine Kur'an, insanın büyük sorumluluğundan bahsederken onu emaneti yüklenen varlık olarak tanıtıyor. Emanet de imanla aynı kökten gelen ve güvene tevdi edilmiş şey anlamı taşıyan bir kelimedir. (Bkz. 33/Ahzâb, 72) İman sahibine mü'min denir ki, bir anlamı da emanet taşıyan kişi demektir.

Mü'min, hem Allah'ın, hem de insanın sıfatıdır. Esmâü'l-Hüsnadan biri, El-Mü'min'dir. Allah'ın mü'minliği, güven verici, güven kaynağı olmayı; insanın mü'minliği de El-Mü'min'e (Allah'a) güvenmeyi ifâde eder. İman, bu karşılıklı güvenin işleyiştir. Allah'a güven tam olmadan iman olmaz. Allah'a güvenin tam olması için, O'nu herşeyden fazla sevmemiz, O'nun emir ve hükümlerini de herşeye tercih etmemiz gerekir. *"İman edenlerin Allah'a olan sevgileri çok fazladır."* (2/Bakara, 165)

İmanın gündeme geldiği Bakara sûresinin ilk âyetlerinde müttakîlerin vasıfları açıklanırken, yapılması gerekenler de açıklanmış oluyor. Bu açıklama, aynı zamanda nelere iman edilmesi gerektiğini de topluca içermektedir. Kurtulmak isteyen, gayb diye ifâde edilen çıplak gözle göremediği, kendini aşan konulara kesin *iman edecek, salât* şeklinde anılan amellerden ilkiyle bazı görevleri yerine getirmeye başlayacaktır. *İnfak* şeklinde ifâde olunan inandığı ve bağlandığı bir dine hizmet için çaba ve gayretlerin ilkiyle bu esasları başkalarına da götürecektir.

Bunlara ilk ve yalnız kendisinin inanmadığını, devam edegelen kadim bir mücâdelenin izleyicisi olduğunu hatırlaması için kendinden öncekilerle de irtibatını kuracak, son olarak inzal olunan *bu Kitab'a*, kitabın indiği şahsa (Hz. Muhammed (s.a.s.) ve önceden inzal olan *kitaplara ve peygamberlere* iman edecektir. Bütün bu inanç, amel ve gayretleri hayâtın ikinci ve ebedi bölümü olan *ahiret* için yapacak, onun varlığına sanki görüyormuşçasına inanacaktır. Eğer böyle yaparsa hayâtın dünyadaki bölümünün imtihanını başaracak, *kurtulmuş* olacaktır (2/Bakara, 1-5).

Bakara sûresinin ilk beş âyetinde özetlenen İslâm'ın temel binâsı ve üçüncü âyetinde "*gaybe iman*" şeklinde çatısı çatılan inanç temelleri, sûrenin son âyeti olan 286. âyette de perçinlenir: "*O Rasûl, kendisine Rabbinden indirilene (Kur'an'a) iman etti. Mü'minler de Allah'a, Onun meleklerine, kitaplarına ve bütün peygamberlerine inandı. Rasûllerden hiç birini diğerinden ayırmayız, dinledik, itaat ettik. Ey Rabbimiz mağfiret isteriz, dönüş ancak sanadır, derler.*" "*Gaybe iman*" olarak tavsif edilen bu inanç temelleri Kur'an'ın değişik yerlerinde topluca veya tek tek, veya ikisi üçü birlikte zikredilmiştir.

"*Elinizdekini tasdik etmek üzere indirdiğim Kur'an'a iman edin.*" (2/Bakara, 41) "*Allah'a ve Peygamberine iman edin. Eğer iman eder ve takvâlı olursanız en büyük mükâfaat sizindir.*" (3/Âl-i İmran, 179) "*Ey iman edenler, Allah'a, Peygamberi'ine, Peygamberi'ne indirdiği Kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, son derece büyük bir sapıklığa düşmüş olur.*" (4/Nisâ, 136) "Benim kalbim temiz, kimseye kötülük düşünmem, herkesin iyiliğini isterim" diyerek kendini kandıranlara gerçek iyiliğin ne olduğunu Kur'an şöyle açıklar: "*Gerçek iyilik, yüzünüzü doğuya veya batıya döndürmeniz değil; Allah'a, ahirete, meleklere, kitaplara ve Rasûllere iman etmenizdir...*" (2/Bakara, 177)

İman, insanı kopmaz, çürümez bir bağa kavuşturur ve boşluklara yuvarlanmasını önler. (Bkz. 2/Bakara, 256). İmandan yoksun kalanları Kur'an, hayvanların en şerlisi olarak anmaktadır. (Bkz. 8/Enfâl, 55) Fakat, ne yazık ki, insanlığın çoğunluğu bu imandan uzak bulunmuştur, bulunacaktır. (Bkz. 11/Hûd, 17; 13/Ra'd, 1, 31; 10/Yûnus, 99; 12/Yûsuf, 16, 103) 40/Mü'min, Allah'ın yardımcısı, Allah'ın dostu, velisi olarak nitelendirilmiştir. (Bkz. 47/Muhammed, 7-11; 61/Saff, 14; 3/Âl-i İmran, 68).

İmanın Artması eksilmesi

İmanı, kalbin ve benliğin onayladığı ve bağlandığı bir durum olarak kabul ettiğimizde, bu bağlılık ve onayın güçlenmesi ve zayıflaması yönünde bir artış ve eksilmesi elbette mümkündür. Münafık karakterli kimselerde imanın azaldığı ve küfre yaklaştığı görülür. Gerçek mü'minlerde ise imanın artışı ve bağlılığın güçlenmesi, olgunlaşması göze çarpar. Kur'an'da bunu açıkça görebiliriz: *"Bir sûre indirildiği zaman, münafıklar arasında 'bu sûre, hanginizin imanını artırdı?' diyenler vardır. İşte o sûre iman edenlerin imanını artırmıştır ve bunu birbirlerine müjdelerler."* (9/Tevbe, 124) *"Onlara bazı kimseler, 'insanlar size karşı birleştiler, onlardan korkun.'" demişlerdi de bu, onların imanını artırmış ve 'Allah bize yeter, O, ne güzel vekildir.' demişlerdi."* (3/Âl-i İmran, 173) *"Ve bu, onların ancak imanlarını ve teslimiyetlerini artırdı."* (33/Ahzâb, 22) *"Mü'minler o kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman yürekleri ürperir, kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğu zaman bu, imanlarını artırır."* (8/Enfâl, 2) *"Kitap verilmiş olanlar iyice inansın, iman edenlerin imanını artırsın."* (74/Müddessir, 31) *"Allah onların hidâyetini artırmış ve onlara takvâlarını vermiştir."* (47/Muhammed, 17) *"Allah, onları küfürleri dolayısıyla lanetlemiştir. Bu sebeple çok az inanırlar."* (4/Nisâ, 46) *"İmanlarını bir kat daha arttırsınlar diye mü'minlerin kalplerine sekînet (güven) indiren O'dur."* (48/Fetih, 4).

İman, muhtevâ (içerik) yönünden ise, yani iman edilmesi gereken hususlara parça parça, peyderpey inanma gibi bir artış veya bunda bir azalma kabul etmez. Çünkü doğru iman, ancak tam teslimiyet ve bütünüyle kabul etmekle geçerli olur. Kısmî iman, kısmî küfür demektir. Bir kısmını inkâr da tamamını inkâr gibidir. İman edilmesi gereken unsurlar birbirine bağlı bir bütündür. Dolayısıyla ya tam iman, ya da küfür var demektir. Küfrün az veya çok olması küfür olmasını değiştirmez. *"Siz Kitab'ın bir kısmına inanıp bir kısmını küfr (inkâr) mü ediyorsunuz? Sizden böyle yapanın cezası, dünya hayâtında zillet, kıyamet gününde azabın en şiddetlisine uğratılmaktır."* (2/Bakara, 85). Hoşuna giden şeylere iman eden, hoşlanmadığı ve zor gelen şeyleri inkâr eden, ancak arzularını ilâh edinen menfaatperest kimsedir. Bir bardak temiz suya bir damla zehir katılmış olsa, o su, faydalı olmaktan çıkar, tehlike sebebi olur.

İmanın Gerektirdikleri

İman, insana dünyada çok büyük onur ve âhirette ebedî mutluluk sağlar. Cennet bedava değildir. Kur'an, imanın bir imtihan, ıstırap ve çile işi olduğuna dikkat çeker. *"İnsanlar, sandılar mı ki, 'iman ettik' demeleriyle bırakılacak, inceden inceye imtihan ve ıstırapa çekilmeyecekler. Yemin olsun, biz onlardan öncekileri de inceden inceye deneylerden geçirmiştir."* (29/Ankebut, 2) *"Andolsun ki, sizi biraz*

korku ve açlık; mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz azaltma (fakirlik) ile imtihan eder, deneriz. Sabredenleri müjdele" (2/Bakara, 155) "(Ey mü'minler!) Yoksa siz, sizden önce gelip geçenlerin başına gelenler size de gelmeden cennete gireceğinizi mi sanıyorsunuz? Yoksulluk ve sıkıntı onlara öylesine dokunmuş ve öyle sarsılmışlardı ki, nihâyet Peygamber ve beraberindeki mü'minler: 'Allah'ın yardımı ne zaman?!' dediler. Biliniz ki, Allah'ın yardımı yakındır." (2/Bakara, 214)

Kâmil iman sahibi mükemmel mü'minin bir özelliği de, kınayanların kınamasından korkmamaktır ki, Kur'an, bunu şöyle ifâde eder: "Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki) Allah, sevdiği ve kendisini seven, mü'minlere karşı alçak gönüllü (şefkatli), kâfirlere karşı onurlu ve zorlu bir toplum getirecektir. (Bunlar) Allah yolunda cihad ederler ve hiçbir kınayanın kınamasından korkmazlar (hiçbir kimsenin kınamasına aldırılmazlar). Bu, Allah'ın, dilediğine verdiği lütufudur. Allah'ın lütfu ve ilmi çok geniştir." (5/Mâide, 54) "Bir kısım insanlar, mü'minlere: 'düşmanlarınız olan insanlar, size karşı asker topladılar; aman sakının onlardan!' dediklerinde bu, onların imanlarını bir kat daha arttırdı ve 'hasbüna'llahu ve ni'me'l- vekîl', yani, 'Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!' dediler. Bunun üzerine, kendilerine hiçbir fenalık dokunmadan, Allah'ın nimet ve keremiyle geri geldiler. Böylece Allah'ın rızâsına uymuş oldular. Allah, büyük kerem sahibidir. İşte o şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Şu halde, eğer iman etmiş kimselerseniz onlardan korkmayın, Benden korkun." (3/Âl-i İmran, 173-175).

Gerçek mü'minlerin bir özelliği de birbirlerine sürekli hakkı ve sabrı tavsiye etmeleridir. (Bkz. 103/Asr sûresi) Mü'minlerin gönül dostları, yalnız kendilerinden olanlar, yani mü'minler olacaktır. (Bkz. 3/Âl-i İmran, 28) Mü'min erkekler ve mü'mine hanımlar da birbirlerinin dostu ve kardeşidirler. Dostluk ve kardeşlikte cinsiyet ayırımı yapılmayacaktır. (Bkz. 9/Tevbe, 71) Mü'minler, birbirlerinin ancak kardeşleridir. (Bkz. 49/Hucurât, 10).

İmanda ortak olmayan, mü'min olmayan akraba, yakınlığı ne olursa olsun (ana-baba da dahil) gönül dostu olma, kardeş olma hakkını kaybeder. Onlara karşı hukukî sorumluluklar yerine getirilir ama, gönül dostu olarak benimsenemezler. (Bkz. 9/Tevbe, 20; 58/Mücâdele, 22) Kur'an, böylece kan ve et bağlarından arı, şuur beraberliğine dayalı bir akrabalık getirmektedir. Bu bir gönüldaşlık, iman kardeşliğidir. İman bağı, kan bağından daha üstündür, daha önemlidir.

Hayâtın anlamı ve insanın mahlukat içerisinde taşıdığı bir imtiyaz olan imanı bir ağaca benzetirsek, bu ağacın kökü kalpte, gövdesi akılda ve dalları organlardadır. Bu ağacın meyvesi ise amellerdir. Ağacı kökü, gövdesi, dalları ya da meyvesi olmadan tanımlamaya kalkanlar, onu eksik ve yanlış tanımlamak zorunda

kalacaklardır. Dalları kurumuş, meyve vermeyen ağaç, odun parçasından başka bir şey değildir ve yanmaya lâyıktır.

İman, aslında insanın şerefının en büyük delilidir. İnsanın fizikötesi boyutunun fizikî boyutundan çok daha yüce ve anlamlı olduğunu, onun iman edebilirliğiyle açıklayabiliriz. İman, insanı fiziğin dar ve statik sınırlarından kurtarıp onu kendi dışındaki âlemlerle bütünleştiren muharrik güçtür; enerjidir, aksiyon ve eylemdir. İman gibi muazzam bir imkânı kullanmayan insan, bedeninin daracık kabuğuna sıkışıp kalmış, meleklerle ve diğer aşkın varlıklarla yarıştığı bir kulvarı terkederek kendisini, hayvanlarla paylaştığı fiziğin dünyasına mahkûm etmiş demektir.

Akıl, imanın aracıdır. Eğer bu araç gayesine ulaşamamışsa akıl sahibi olmak, insan için bir meziyet olmaktan çıkar, bilakis en vahşi hayvanların dahi başaramayacağı bir vahşete kılavuzluk yapabilir. Bu durumda insan, hemcinsleri için diğer tüm yaratıklardan daha tehlikeli olabilir. İmana araç olsun diye verilen akıl, kimi zaman haddini aşarak imanın koltuğuna oturur ve kendisi “amaç” olur. Aklın putlaştırılması, ilahlaştırılması, işte bu durumun bir sonucudur. Aklın imana “yoldaş” değil de; “rakip” olarak çıkartıldığı bir yerde dengeler bozulmuştur. Çünkü akıl imansız, ya da iman akılsız kalmıştır.

İman şereftir. Bugün müslümanın en önemli sorunlarından biri, kimlik bunalımıdır. Bunun farklı tezahürleri olan kişilik erozyonu, şahsiyetsizlik, zillet ve meskenettir. Müslümanın kimlik bunalımı imanını iktidar edemeyişinden, müslüman oluşuyla iftihar edemeyişinden, daha doğrusu iftihar edebilecek bir imana sahip olamayışındandır. Bu durum, kâfirleri sevmeyi ve onlara gıpta etmeyi getirecektir.

Tabii olay, sadece kâfiri sevmek sınırında kalmayacak; onun küfrüne lâkayitlıkla başlayan süreç küfre rıza ve küfre gıpta etmenin ardından, küfre sevgi ve hayranlığa kadar varacaktır. Küfre rızâ küfürdür, bu kesin! Ya küfre hayran olmak nedir? Evet, bu bir akîde sorunudur ve çözümü de imanla ilgilidir. İmanla, yani bilgi, tasdik, ikrar ve amelin toplamı olan imanla. Ve elbette İslâm'ı olan imanla...

İman ve İslâm

“Taşralılar (bedeviler) ‘iman ettik’ dediler. De ki: ‘Siz iman etmediniz, fakat ‘İslâm olduk’ deyiniz. Çünkü daha iman kalplerinize girmedi.” (49/Hucurât,

14). Âyetten de açıkça anlaşılacağı üzere iman ve İslâm birbirini tamamlayan, lâkin birbirinden farklı anlamlara sahip kavramlar olarak kullanılmaktadır. Âyetteki “İslâm olduk” ifâdesi, “müslüman olduk” demektir ve imandan farklı olarak değerlendirilmiştir. Bunu, Buhari ve Müslim dahil birçoklarının naklettiği şu haber pekiştirmektedir: “Sa’d b. Ebi Vakkas’tan: ‘Allah Rasûlü bir topluluğa ganimet paylaşıyordu.

Onlardan bir adama vermemesi beni şaşırttı. Kalktım ve dedim ki ‘Falan adama niçin ganimetten pay vermediniz? Vallahi ben onu mü’min olarak görüyorum.’ Allah Rasûlü şöyle cevapladı: “*Hayır, belki müslim!*” Sa’d üç kez aynı sözü söyledi ve üçünde de Nebî’den aynı cevabı aldı. En sonunda Allah Rasûlü buyurdu ki: “*Ey Sa’d, kuşkusuz ben bir adama, ondan daha çok sevdiklerin dururken, yardım edebilirim. Bu onun yüzüstü ateşe atılmasından daha hayırlıdır.*” (Buhârî, İman 27). Hadisin devamında Zühri’nin bir açıklaması var: “Biz görüyoruz ki İslâm kelime-i tevhid; iman ise ameldir.”

İman ve İslâm ayrımı, bir başka âyette de yapılır: “*Müslüman erkekler ve müslüman kadınlar, mü’min erkekler ve mü’min kadınlar...*” (33/Ahzâb, 35). Allah Rasûlü, iman ve İslâm’ı şöyle açıklamışlardır: “*İslâm, dışta ve görünürde; iman, içte ve kalpte olandır.*” (Ahmed bin Hanbel, Müsned) Bu hadiste de iman ve İslâm bir şeyin iki yüzü gibi birbirinden ayrılmayan, lakin birbirinin aynı da olmayan bir olgu olarak tanımlanmaktadır. İmanla İslâm’ın birbirinden ayrı ve bağımsız olmadığına en güzel delili, sonradan “İslâm’ın şartı beştir” gibi yanlış bir zihniyetle sayıların sultasına kurban edilen şu hadistir: “*İslâm beş şey üzerine binâ edildi: Allah’tan başka ilah olmadığına, Muhammed’in de Allah’ın Rasûlü olduğuna şehadet etmek, namazı kılmak, zekatı vermek, hac ve Ramazan orucu.*” (Buhârî, İman 8). Bu meşhur hadiste beş madde var. Bunlardan dördü organlarla ilgili eylem: Namaz, zekat, hac ve oruç. Bunlar ameli ilgilendiren maddeler. Geriye bir madde kalıyor ki, o da kelime-i şehadette ifâdesini bulan Allah’ın tekliğini ve Hz. Muhammed’in O’nun Rasûlü olduğunu ikrar. Diğer dört madde, bu birinci maddeye bağlı. Şehadet olmadan ne namaz ve zekat, ne hac ve oruç olur. Yalnız bu beş madde arasında temel bir benzerlik var. O da bunların tümünün zahirde olup biten şeyler olması. Hadisteki birinci madde insanı yanıltmamalı. Orada “iman etmek” değil; “şehadet etmek” şart koşulmaktadır. Şehadet etmek ise, sözle yapılan zahirî bir eylemdir, yani ameldir; dilin ameli.

O halde İslâm bütünüyle imanın dış bükeyidir ve amele taalluk eden boyutudur. İslâm, teslim olmak, müslümanlardan sayılmak, şer’î hukuka tâbi olmak, müslümanların sahip olduğu haklara sahip olmak demektir. İslâm, imanın aynısı da değildir. Öyle olsaydı, Cebrail, Allah’ın Rasûlü’ne bir “İman nedir?” bir de “İslâm nedir?” diye ayrı ayrı sormazdı ve Nebî de ayrı ayrı cevaplar vermezdi. Hem sorular, hem de cevaplar farklı ise, imanla İslâm’ın birbirinin aynı olmadığına

bundan daha güzel delil olur mu? İman sorulduğunda “Allah’a, meleklerle, kitaplara, rasüllere, ahirete ve kadere iman etmek” (Buhârî, İman 47; Müslim I/ 161-162) olarak tarif eden Allah Rasûlü, kendisine İslâm sorulduğunda *şehâdet kelimesi, namaz, zekat, oruç ve haccı* zikretmiştir. (Buhârî, İman 47; Müslim, I/ 161)

İmanı, iç güvenlik olarak tanımlarsak; İslâm da dış güvenliktir. Bu nedenle Allah Rasûlü toplumsal güvenin sağlanmasında ferde düşeni “iman”la değil; “İslâm”la tanımlamış ve buyurmuştur ki: “*Müslüman, müslümanların elinden ve dilinden emin olduğu kimsedir.*” (Buhârî, İman 10) Bu uyarı da gösteriyor ki “İslâm”, mü’min bireyin müslüman toplumla ilişkilerini belirleyen kavramlar dizgesinin başında gelmektedir. Yani “müslüman kimdir?” sorusuna bu nasslardan yola çıkarak şu cevabı verebiliriz: İslâm’a sarılıp kurtuluşa (selâmet) eren, insanların da elinden ve dilinden selâmette olduğu; varlığı, bireysel ve toplumsal barışın (selâm) garantisi ve bu garantiyi, karşılaştığı her insana selâm vererek peşinen taahhüd eden insandır.

İşte bu hadis, mü’min bireyin sözkonusu barış garantisinin taahhüdüdür. Onun için selâm vermek “en hayırlı İslâm” olarak tanımlanmıştır: “*Bir adam Nebî’ye sordu: ‘Hangi İslâm daha hayırlıdır?’ Buyurdu ki: ‘Açları doyurursun, ister tanı ister tanıma selâm (barış ve güven taahhüdü) verirsin, işte en güzel İslâm budur.*” İslâm’ın en güzel sembollerinden biri olan selâmın günümüzde içi boşaltılmış ve öz manasından soyutlanmış bir şekilde geleneksel bir dil alışkanlığı olarak verilmesi, ruhundan soyutlanan diğer imanî ve İslâmî şiarların âkıbetine onun da uğradığının bir görüntüsüdür. Oysa ki selâm, mü’minin mü’mine verdiği barış ve güven parolasıdır. Bu parolayı veren de alan da birbirleri için mü’min (güvenilir) kimselerdir. Birbirlerine karşı güven ve barışı taahhüd etmişlerdir. Bu nedenledir ki “selâm”, aynı kökten geldiği “İslâm”ın bir tezahürü olarak ortaya çıkar. İslâm’sa, imanın bir tezahürüdür.

Din, hem imanın hem İslâm’ın ortak adıdır. İmansız İslâm mümkündür, lâkin makbul değildir. 49/Hucurât sûresinin 14. âyet-i kerimesi de bunun delilidir. Bugün de iman etmediği, Allah’ın ahkâmını içine sindiremediği halde, kendilerini “müslüman” olarak tanımlayan insanlar bu kategoriye girerler. İman etmeden “İslâm olmak” kendi içerisinde iki kısımda mütalaa edilir:

1- İmana ulaşmadan müslüman olanlar: Bunun örneği 49/Hucurât, 14’deki bedevilerdir. Onlar, bazılarının iddia ettiği gibi bilinen manada münafık değildiler. Onlar, çeşitli sosyal ve siyasal nedenler yüzünden imana ermeden İslâm’ın siyasal hâkimiyetine teslim olmuş insanlardı. Bu nedenle sözkonusu âyette Allah, onların iman olarak niteledikleri şeyin gerçek adının “İslâm” olduğunu izah etmiş, iman etmeleri gerektiğini, ancak o zaman mü’min olabileceklerini, şimdiki durumda

“müslim” olduklarını duyurmuş ve ardından şu garantiyi vermiştir: *“Eğer Allah’a ve Rasûlü’ne itaat ederseniz, O yaptıklarınızdan hiçbir şeyi eksiltmez. Allah çok bağışlayandır, çok esirgeyendir.”* (49/Hucurât, 14)

2- İmana ulaştıktan sonra onu reddedip müslüman görünenler: Bu da iman etmeden müslüman olmak olarak adlandırılabilir. Ne ki, birincisiyle bu ikinci arasında derin bir fark vardır. Birinciler imandan habersizken; ikinciler haberdirdir. Birinciler bilinçsizken; ikinciler bilinçlidir. Çünkü bedeviler gerçekten teslim olmuşlar ve bunu da “iman” zannetmişlerdir. Bu ikinci kesime giren müslüman tipi olan münafıklarsa, ya imana girip onun gereğini yerine getirmedikleri için (Uhud’un ve Tebük’ün ortaya çıkarttığı münafıklar gibi) münafık olmuşlar; ya da bilinçli bir biçimde küfrü tercih ettikleri halde dıştan müslüman görünmeyi menfaatleri

açısından daha yararlı buldukları için müslüman olmuşlardır. Şu âyet, bu tür münafıklığı iyi açıklamaktadır: *“Onlar ki iman ettiler, sonra inkâr ettiler; daha sonra inandılar yine inkâr ettiler, sonra inkârları arttı.”* (4/Nisâ, 137)

Din, iman ve İslâm’ın her ikisinin ortak adıdır. Çünkü iman tasdik, İslâm ameldir. İman, kalbin ameli; İslâm, bedeninin imanıdır. İman, muharrik kuvvet; İslâm, bu kuvvetin harekete dönüşmesidir. Bu nedenle İslâm, “şariat”le eşleştirilir ve “İslâm şeriatı” olarak kullanılır; “İman şeriatı” biçiminde değil. İman ise “hakikat” ile eşleştirilir ve “imanın hakikatı” denilir; “İslâm’ın hakikatı” değil. İslâm’sız imanın hükmü ne ise; şeriatsız hakikatın hükmü de odur. Hakikatsız şariat, kuru bir kabuk ve şekilcilik; şeriatsız hakikat, gizemcilik ve sapıklıktır. Hakikat, varlığını imandan; şariat, meşruiyetini İslâm’dan alırsa makbul olur.

İmanla İslâm arasındaki ilgi, imanla amel arasındaki ilginin aynısıdır. Halkın dilinde “İslâm’ın şartı” olarak bilinen beş rükûn, ameli ilgilendiren (şehadet, dilin amelidir) maddelerdir.

Bütün bunlardan ortaya çıkan sonuç şudur: Şuurun dört mertebesinden iç bükey ve bâtinî olan marifet ve tasdik ile iman ortaya çıkmakta; dış bükey ve hâricî boyutu olan ikrar ve amel ile de İslâm ortaya çıkmaktadır. Özetin de özeti; İmanla ameli ayırmak, imanla İslâm’ı ayırmak

demektir ki, bu durumda ortada ne iman kalır, ne İslâm! Pezdevî der ki: “Ehl-i Sünnet icma etti: İman, İslâm’dan; İslâm da imandan ayrılamaz. Bununla birlikte iman ve İslâm mana olarak ayrırırlar. Zira iman tasdiktir. İslâm ise ikrar, inkıyad, itaat, boyun eğme ve teslimiyettir. Mü’min, Allah’ı ve Rasûlü’nü tasdik eden; Müslim, Allah’a ve Rasûlü’ne itaat edendir.” (Pezdevî, Ehl-i Sünnet Akaidi, Kayıhan Y. s. 221) (1)

Kuru bir "iman ettim" sözü elbette yeterli değildir. İmanın gerçeği de bu değildir. Söz, kalbin tasdiki ve beynin kabulü ile bağlılığın ifâdesi olmalıdır. Bu da yaşamayı gerekli kılar. **İman sözünün verildiği anda, kişi "ben, Allah'tan başka ilah olmadığına şahit olarak, bütün benliğimle Allah'a bağlanıyorum. O'nun otoritesine giriyorum."** demiş olur. Sonra da O'nun otoritesini hiçe sayıp, heva ve hevesleri doğrultusunda hayâtını sürdürürse, bu kişi imanı anlamamış ve benimsememiş demektir. Aslında onun imanı, kendi arzularının otorite olarak kabulü yönündedir. Çünkü o Allah'ın isteklerini değil; kendi isteklerini kayıtsız şartsız yerine getiriyor. Kim, kimin isteklerini kayıtsız şartsız yerine getirirse, o, onun kuludur. İmanı, yani bağlılığı onadır.

İman, itaat ve teslimiyet ile birlikte varlığını korur. *"İnsanlardan öyle kimseler vardır ki: 'Allah'a ve ahiret gününe iman ettik' derler; halbuki onlar, mü'min değillerdir."* (Bakara, 8) *"Allah'a ve Peygamber'e iman ve itaat ettik derler. Sonra da onlardan bir grup, bunun ardından yüzçevirir, bunlar mü'min değillerdir."* (24/Nur, 47) *"Ey iman edenler, Allah'a ve Peygamberi'ne itaat ediniz. İşitip dururken, itaatten yüz çevirmeyin. İşitmedikleri halde 'işittik' diyenler gibi olmayın. Zira Allah katında hayvanların en şerlisi, akıl etmeyen sağırlar ve dilsizlerdir."* (8/Enfâl, 20-22) Görüldüğü gibi âyet, Allah'a itaat etmeyenleri işitmeyen ve görmeyen, aynı zamanda akılsız, en aşağılık mahluklar olarak tanımlıyor. *"Ey iman edenler, Allah'tan korkulması gerektiği gibi korkun ve ancak müslüman olarak, O'na teslim olmuş şekilde can verin."* (3/Âl-i İmran, 102)

İman, gerçek olup olmadığı ortaya konması için Allah tarafından imtihan edilir: *"İnsanlar, 'iman ettik' demekle bir imtihana çekilmeden bırakılvereceklerini mi zannediyorlar? Halbuki Biz, kendilerinden öncekileri de denemiştik. Allah, elbette imanlarında doğru/sâdık olanları ortaya çıkaracaktır ve elbette yalancı olanları da belirleyecektir."* (29/Ankebut, 2-3).

Allah'a iman, insan ile yaratıcısı arasında en şerefli bağı teşkil etmektedir. Zira yeryüzünde en şerefli varlık insandır. İnsanın en şerefli yeri kalbidir. Kalbin de en şerefli şeyi imandır. Bu bakımdan iman ve hidâyet, nimetlerin en üstünü ve Allah'ın en büyük lutfudur. *"Allah imanı size sevdirdi. Onu kalplerinizde süsledi. Küfrü, fâsıklığı ve isyanı size çirkin gösterdi. İşte rüşdünü bulanlar da onların ta kendileridir."* (49/Hucurât, 7)

İmanın amellerle tezahürü olmalıdır. Güneşten ısı, gülden koku saçıldığı gibi, imandan da ameller saçılmalıdır. İmanın söz, fiil ve eylemlerle ispatlanması gerekir. Yoksa iman, birtakım istek ve temennilerden ibâret değildir. *"İman, istek ve süsten ibâret değildir. Ancak iman, kalpte yerleşip amelde kendisini gösterendir."* İman, Allah ve Rasûlünü sevmeden olmaz. Hem öyle ki, bir mü'min için, Allah ve Rasûlü'nün her şeyden sevimli olması lazımdır. Bu sevginin mutlaka

amel ve fiillerle ispatı lazımdır. Yoksa, sadece söz ile sevgi olmaz. Allah'ı ve Rasûlünü sevmek

demek, Allah'ın hükümlerine ve Rasûlullah'ın tebligatına fiilen bağlanmak demektir. Bu konuda Allah şöyle buyurmaktadır. *“De ki, eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, elinize geçirdiğiniz mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret ve hoşunuza gitmekte olan meskenler size Allah'tan, Onun Peygamberi'nden ve O'nun yolundaki cihaddan daha sevimli ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleye durun. Allah, fâsıklar topluluğunu hidâyete erdirmez.”* (9/Tevbe, 24) İman, ancak gerçek bir sevgiyle; Allah'a karşı sevgi, rasûlü'ne karşı sevgi ve şeriatın tümüne karşı sevgi ile tamamlanır. Rasûlullah, bu konuda şöyle buyurur: *“Şu üç şey kimde olursa, o kimse imanın zevkini alır: 1- Kendisine, Allah ve Rasûlü'nün her şeyden sevimli olması, 2- Sevdiği kişiyi sadece Allah için sevmesi, 3- Ateşe atılmaktan nefret ettiği gibi, küfre dönmekten de nefret etmesi.”* *“Sizden biriniz beni, anasından, babasından, çocuğundan, kendi nefsinden ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olamaz.”*

İman dediğimiz şey, Allah ve Rasûlü'ne karşı sevgide şekillendiği gibi, Allah'ın dinini yüceltmek ve üstün kılmak için cihad etmede, yeryüzünde zulmü ve fesadı önlemek için mücâdele vermede de şekillenmelidir. Allah'a yaklaşmak için namaz ve oruca devam etmede, haram ve helâla ittibâ etmede de iman kendini göstermelidir. Allah, imandan söz ederken, iman ile birlikte amellerden de söz ediyor. Bu amellerin ekseriyeti de cihad kavramında birleşir.

Çünkü cihad, imanın ruhu ve ameli olarak ortaya çıkar. *“Mü'minler ancak o kimselerdir ki, Allah'a ve Rasûlü'ne iman ettikten sonra şüpheye sapmayıp, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad ederler. İşte onlar, imanlarında sâdık (doğru) olanların ta kendileridir.”* (49/Hucurât, 15)

İman, meyvesiz kurumuş çürümüş, odun kütüğü olmuş bir ağaç değildir; iman ağacının mutlaka eseri ve meyvesi görülmelidir. İmanın meyvesi, Allah'tan korkup Allah'ın murakabesi altında olduğumuzu bilmektir. Şüphesiz Allah'ı tanıyan kişi, kendi kusurlarını idrak eder, O'ndan korkar ve ona göre hazırlık yapar. *“Allah'ın gönderdiği risaleti tebliğ edenler, O'ndan korkanlar ve başka hiçbir kimseden korkmayanlar var ya, işte bu, Allah'ın dinine dosdoğru uyan hak ehlinin sıfatıdır.”* (33/Ahzâb, 39)

İmanın varlığının en güzel isbatı, vahye sarılmaktır. Çünkü vahy, en temiz ve en sağlam kaynaktır. Vahye sarılmak, Allah'a bağlanıp, araya aracılar koymadan doğru olanı kendisinden almaktan başka bir şey değildir. Vahye sarılmaksızın Allah'a bağlanmak mümkün değildir. Vahyin mü'minlerden istediği onu dinlemek ve ona tâbi olmaktır. *“Aralarında hükmetmek üzere, Allah'ın Rasûlü'ne davet*

olundukları zaman, mü'minlerin sözü ancak, 'dinledik ve itaat ettik' demelerinden ibârettir. İşte asıl amaçlarına erenler bunlardır. Kim Allah'a ve Rasûlü'ne itaat ederse, Allah'tan korkar ve O'ndan sakınırsa, işte bunlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir." (24/Nur, 51-52)

"Allah ve Rasûlü bir işte hüküm verdikleri zaman, mü'min erkek ve mü'mine bir kadın için işlerinde muhayyerlik (başka şeyi tercih etme özgürlüğü) yoktur. Kim Allah'a ve Rasûlü'ne isyan ederse, muhakkak ki o, apaçık bir sapıklığa sapmıştır." (33/Ahzâb, 36) "Öyle değil, Rabbine and olsun ki, onlar aralarında çekiştikleri, tartıştıkları şeylerde seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükümden dolayı yürekleri hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar." (4/Nisâ, 65)

Görüldüğü gibi, mü'min erkek ve mü'mine kadınlara muhayyerlik hakkı yoktur. İman ettikten sonra, kendi heva ve hevesine göre hareket edemezler. Allah'a ve Rasûlü'ne itaat etmek zorundadırlar. Allah'a iman, sonra arkasından isyan, apaçık bir sapıklıktır. Allah'a iman, teslimiyetle beraber bütün işlerde Allah Rasûlü'nün hakemliğini şart koşar. İman ettiğini iddia eden herkesin mutlaka hakemi, hükmünü kabul edip uygulayacağı ölçüsü, tercihi Allah ve Rasûlü olmalıdır.

Aksi, dalâlettir. “Demokrasi var, özgürlük var; bana kimse karışamaz. Canım neyi isterse onu yaparım!” Bir mü'minin diyebileceği sözler değildir bunlar (bkz. 33/Ahzâb, 36).

İman ile amel, birbirini tamamlayan iki husustur. İman olmadan amel, Allah katında kabul edilmeyeceği gibi; güzel amellerle süslenmeyen kalpteki imanın mânevî zevk vermekten uzak olduğu da bellidir. İman, kalp toprağına atılan bir tohumdur. İbâdetler, güzel ahlâk, iyi davranışlar onun yeşermesini ve hayâtiyetini devam ettirmesini sağlayan vâsitalardır. Salih amel ve güzel ahlakla bezenmemiş iman, bir hücreye kapatılan ve kimseyle görüştürülmeyen bir din âliminin, mürşid ve vâizin, hitabettiği topluma faydasızlığı gibi; kişiyi olgunlaştırıp mânen geliştirmekten yoksun bir cevherdir.

O halde iman olmadan amelin kabul olunması söz konusu edilemezse; salih amellerle desteklenmeyen imanın kemale ermekten mahrum olacağı unutulmamalıdır. Hatta bu konuda “imanı korumak, kazanmaktan daha zordur” sözü meşhur olmuştur. Mü'min olmak kolay, ama özellikle küfrün hâkim olduğu câhilî toplumda mü'min kalmak ve mü'mince ölmek zordur. Biz de Hz. Yusuf gibi, duâ etmeliyiz; fiilî ve kavî duâ: “*Teveffenî müslimen ve elhıknî bi's-sâlihîn (Ey Rabbim, beni müslüman olarak öldür ve beni sâlihler arasına kat.*” (12/Yusuf, 101)

İman ve Amel

Kur'an'ın, imanı tanımladığı âyetlere dikkat edecek olursak, hemen tamamında imanla amelin yan yana geldiğini görürüz. Özellikle iman ve salih amelin birlikte kullanıldığına şahit oluruz. Kur'an, amelin imandan bağımsız olmadığının delilleriyle doludur. Hatta kinâye olarak Kur'an'da amel, iman olarak adlandırılmıştır. *“Allah imanlarınızı zâyi edecek değildir.”* (2/Bakara, 143). Bu âyetteki iman'dan kasıt “namaz”dır.

Sahih sünnette de iman-amel münâsebetlerini ele veren birçok rivâyete rastlamak mümkün. İşte şu hadiste iman-amel iç içe: “Nebî'ye soruldu: ‘Hangi amel daha efdaldır?’ *“Allah ve Rasûlü’ne iman”* buyurdu. ‘Sonra hangisi?’ diye soruldu. *“Allah yolunda cihad.”* buyurdu. Ardından yine soruldu: ‘Sonra hangisi?’ Cevapladı: *“Hayır üzere yapılmış bir hac.”* (Buhârî, İman 26). Rasûl’ü sevmek imandandır: *“Nefsim elinde olan Allah’a yemin olsun ki, ben, içinizden herhangi birine babasından ve evladından daha sevimli olmadıkça iman etmiş olamazsınız.”* (Buhârî, İman 14).

Allah yolunda cihad, imanın bir parçasıdır: *“Allah, bir kimseye kendi yolunda cihadı nasip ederse ve o da Allah’a ve Rasûlü’ne iman ediyorsa çıksın. Ya ecri, ya ganimeti, ya da şehadeti elde eder. Eğer ümmetime lazım olmasaydım hiçbir çarpışmadan geri kalmazdım. Andolsun Allah yolunda öldürülüp sonra dirilmeyi, sonra öldürülüp bir daha dirilmeyi ve yine öldürülmeyi ne kadar isterdim.”* (Buhârî, İman 37). Hayâ da imandandır: *“Hayâ imandandır.”* (Buhârî, İman 24)

Allah için sevmek, kızmak, vermek ve engel olmak da imandandır: *“Allah için seven, Allah için kızan, Allah için veren, Allah için engel olan kuşkusuz imanını tamamlamıştır.”* Allah Rasûlü, imanın parçalardan meydana gelen bir bütün olduğunu, bunların içinde amellerin de yer aldığını açık bir biçimde ifâde etmiştir: *“İman yetmiş küsur şubedir. En üst derecesi la ilahe illa’llah, en alt derecesi, çevreyi rahatsız edici bir engeli yoldan kaldırmaktır.”* (Buhârî, Müslim). Bu hadiste nazarî iman olan “lâ ilâhe illâ’llah” ile, amelî iman olan “eziyet veren şeyi ortadan kaldırmak” bir bütünün farklı ağırlıktaki parçaları olarak geçiyor. İşte o bütünün adı “iman”dır.

İmanın ve İslâm’ın şartlarını sayılarla ve belli maddelerle sınırlamanın yanlışlığının delili olan şu sahih hadiste namaz, zekât, oruç “iman nedir?” sorusunun cevabı olarak zikredilmektedir: “Allah Rasûlü, kendisine gelen bir elçiler grubuna *“yalnızca Allah’a iman etmeyi”* emretti ve sordu: *“Yalnızca Allah’a iman*

nedir, bilir misiniz?” ‘Allah ve Rasûlü daha iyi bilir’ dediler. Bunun üzerine buyurdu ki: “Allah’tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in O’nun Rasûlü olduğuna şehadet etmek, namazı kılmak, zekâtı vermek, Ramazan orucunu tutmak ve beşte biri (humus) vermektir.” (Buhârî, İman 53)

İman ağacının meyvesidir amel. Mü’minlik iddiasının isbatı, vahyin hayâta dönüşmesidir amel. İmanın, zihinde hapsolunan soyut bir düşünce, kalpte mahkûm olan zavallı bir akide, dilde söylenilegelen kuru bir iddia olmaktan çıkarak göze fer, bileğe güç, dize derman olarak yürümesidir amel. İmanın beden ülkesinde şeytanın ve nefsin iktidarını yıkarak iktidara geçtiğinin göstergesidir amel.

“Bizim âyetlerimize yalnızca o kimseler inanır ki, onlar kendilerine hatırlatıldığı zaman hemen secdeye kapanırlar. Rablerini överek tesbih ederler, büyüklük taslamazlar.” (32/Secde, 15) “Mü’minler ancak o kimselerdir ki, Allah’a ve Peygamberi’ne inanırlar, toplumsal bir iş (görüşmek) üzere onunla buluştukları zaman ondan izin almadan gitmezler.” (24/Nur, 62)

Konumuzun eksenini teşkil eden “amel” den kasıt, Allah’a itaattir. Burada sözkonusu ettiğimiz amel, nafile olan ameller değildir; Allah’ın emir ve yasaklarıdır. Allah’a inandığını söylediği halde O’nun emirlerini yapmayanın durumu şu askerin durumu gibidir: Komutan, kendisine hayâtî önemi olan bir plânı verdikten sonra plânın yerine getirilmesi için gerekli emirleri de vermiştir. O plânın doğru olduğunu bilen, buna kalbiyle de inanan ve diliyle komutanın emirlerine uyacağını taahhüd eden bu adamın verilen emir ve tâlimatların hiçbirini tutmamasının iki sebebi olur: Ya inanmamıştır, ya da inandığı halde zaafları yüzünden emri aksatmıştır. İki halde de cezaya çarptırılır; Birinci durumda inanmayanların cezasına, ikinci durumda da âsîlerin cezasına.

Bu noktada İmam Ebu Hanife'nin şu tesbitini aktarmak yerinde olacaktır: Allah Teâlâ mü'mine ameli, kâfire imanı, münafığa da ihlası farz kılmıştır. "Ey insanlar, Rabbinizden korkun." (22/Hac, 1) âyetinde "Ey mü'minler Allah'a itaat edin!", "Ey kâfirler Allah'a iman edin!" , "Ey münafıklar, ihlâslı ve samimi olun!" anlamı vardır. (Vasiyet, İmam Âzam'ın Beş Eseri, s. 75)

İman hem amel, hem marifet, hem tasdik ve hem de ikrardır. Bunların her biri farklı ağırlıklarla imanı oluşturan boyutlardır. Bunlardan birini, ikisini ya da üçünü kaybeden kimse, imanî dengesini kaybeder. Yapması gereken işlevi ifa edemez. İşlevini ifa edemeyen iman da iman olmaktan çıkmış demektir.

İmanın vicdanlara hapsedildiği bir çağda, bundan zarar gören yalnızca mü'minler olmayacaktır. Bilakis bütün insanlık zarar görecektir. Çünkü imanın hâkim olduğu toplumda ahlak, adalet, fazilet, muhabbet, muâvenet, sadakat ve iffet

baştaçı edilen değlerler olarak yerini alacak; İmanın hakim olmadığı toplumda ise rezalet, nefret, sefalet, sefahat, atalet, ihanet, bencilik ve her türlü dalavere ortalığı kaplayacaktır. Kimsenin unutmaması gereken bir gerçek var: İman, atom ve nötron bombasını yapan "insan" adlı muazzam silahın emniyet anahtarıdır. Onun olmadığı bir yerde her an herkesin 'kaza'ya kurban gitme ihtimali çok yüksektir. Bütün bunlar imanın dünyevî kazancına dahildirler.

Bir de onun uhrevî kazancı vardır ki o başka hiçbir şeyle elde edilemeyen bitimsiz mutluluğun ta kendisidir. (2) Gazete ve tv. haberlerinde sık sık canavarlaşan insanların durumlarına şahit oluyoruz. Kocasını vuran kadınlar, çocuklarını doğrayan babalar, küçücük bebelere tecâvüz edenler... Sebep tek: İmansızlık. Allah'a ve âhirete iman eden böyle vahşet ve barbarlık yapabilir mi?!

İmanın sahih ve kabule şâyan olması için bazı şartlar vardır. Birincisi; İman, ölüm döşğinde iken, yeis ve ümitsizlik sebebiyle vâki olmamalıdır. *"Azabımızın şiddetini gördükleri zaman imanları kendilerine fayda verecek değildir."* (40/Mü'min, 85) Fir'avn bile boğulma ânında iken iman etmiştir. (İngiltere British Museum'daki ona ait olduğu belirtilen bozulmamış ceset de secde halindedir.) Ölüm üzere iken azabın şiddeti ve dehşetini görerek iman, artık gayba iman olmaktan çıkar. İkincisi; zarûrât-ı diniyyeden olan hükümlerden herhangi birini inkâr veya tekzib etmemelidir.

Mesela; bir kimse Allah'ın varlığına, meleklerine, âhiret gününe inandığını ikrar etse, ancak peygamberlere inanmadığını söylese, bu kimsenin imanı sahih değildir. Çünkü iman bir bütündür, tecezzî (cüzlere, parçalara ayrılmayı) kabul etmez. Yine Kur'an-ı Kerim'e inandığını beyan eden bir kimse, onun herhangi bir âyetini reddetse mü'min olamaz. Çünkü Kur'an-ı Kerim'den olduğu sabit olan herhangi bir âyeti inkâr etmek küfürdür. Bu durumda, "efendim çoğuna inanıyor ya?" diye itirazda bulunulamaz. Zira Kur'an, Allah tarafından vahy yoluyla indirilmiştir.

Bir âyeti yalanlayan kimse, vahyi yalanlama durumundadır. Bu sebeple, insanı küfre götüren sözler (elfâz-ı küfür) ve haller (ef'âl-i küfür) bilinmelidir. Mü'minler; bilmedikleri herhangi bir mesele ile karşılaştıkları zaman; ileri geri herhangi bir söz söylemeden "ben bunu bilmiyorum; Allah ve Rasûlü nasıl bildirmişse öyledir" demelidirler.

İnsan Niçin İman Eder?

İmanın Sebep ve Sonuçları (İmanla İlgili Sünnetullah)

İnsan niçin iman eder? İman, doğal bir ihtiyaçtır. İnsanın fitratında inanma, bağlanma ve güvenme hisleri temel özelliklerdir. İnsan, inanmadığı zaman, bağlanmadığı ve güvenmediği zaman, yaşamanın bir anlamı ve değeri kalmaz. Her insan bir şeylere inanır, ama kurtarıcı olan iman, hakka/doğruya inanmadır. İman hissini kötüye ve olumsuz olana kullanarak şeytana tâbi olmak ve azgınllaşıp kendini Allah'a muhtaç görmemek, kendi kendine yeterli olduğuna inanıp her dakika soluduğu havayı verene nankörlük/küfr etmek, cehenneme dâvetiye çıkarmaktır. Fakat, doğru bir şekilde iman edip, Allah'ın hidâyetine uymak, cennete adım adım yaklaşımdır. *"Biz insanı karışık bir nutfeden yarattık. Onu imtihan ediyoruz. Bu sebeple, onun işitmesini ve görmesini sağladık. Sonra da ona gideceği yolu gösterdik. Ya şükreder (bu yoldan gider) ya da küfreder. Kâfirler için elbette zincirler, halkalar ve alevli cehennem hazırladık."* (76/İnsan, 2-4) *"İman edenlere ve doğru hareket edenleri müjdele ki, onlara altından nehirler akan cennetler vardır."* (2/Bakara, 25)

İman, kişiye yalnızca âhirette mutlu bir hayât sağlamakla kalmaz; bu dünyada da huzur, saâdet ve büyük bir güç kazandırır: *"Allah, sizden iman edenlere ve sâlih amel işleyenlere, kendilerinden öncekileri halife/hükümran kıldığı gibi, onları da yeryüzünde halife/hükümran kılacağını, kendileri için râzı/hoşnut olduğu dinlerini, yine onlar için uygulamaya koyacağını ve korkulu hallerini güvene çevireceğini vaad etmiştir. Çünkü onlar, yalnız Bana kulluk eder ve Bana hiçbir şeyi şirk koşmazlar."* (24/Nur, 55)

Müjdeler, mü'minler içindir (13/Ra'd, 29). Allah, onların kalbine imanı yazmış ve onları kendisinden bir ruhla desteklemiştir (58/Mücâdele, 22). Şeytanî güçler onları ezmeye yol bulamaz (16/Nahl, 99; 34/Sebe', 20). Onlara yardımcı olmak, Allah'ın bizzat kendi üzerine yazdığı bir görevdir. *"Mü'minlere yardım etmek, bize haktır (Bize düşen görevdir)."* (30/Rûm, 47). Allah, iç huzuru ve doyunluğu onlara nasib etmiştir (Bkz. 9/Tevbe, 26; 48/Feth, 4). Korkmak, üzülmek, kedere yenik düşmek onlara uzaktır (Bkz. 3/Âl-i İmran, 139). Allah'ın lütuf ve bağışı mü'minler içindir (3/Âl-i İmran, 152). Mü'min, böylesine onurlu olduğu içindir ki, bir mü'mini kasten öldüren, ebediyyen cehennemde kalır (4/Nisâ, 93). *"Şu bir gerçek ki, iman edip sâlih amel işleyenler, varlıklar dünyasının en hayırlılarıdır."* (98/Beyyine, 7)

"Gevşemeyin, üzülmeyin, eğer (gerçekten) iman ediyorsanız, mutlaka siz üstün geleceksiniz." (3/Âl-i İmran, 139) Yani, her durumda düşmanınızla cihaddan korkmayınız. Kuvvetten düşmeyiniz. Siz üstünsünüz, yani iman ediyorsanız,

sonunda zafer sizindir. Çünkü iman, kalbe güç verir, Allah'la olan irtibatı artırır ve düşmanlarına aldırış etmemeyi öğretir.

"Ve mü'minlere karşı kâfirlere asla yol vermeyecektir." (4/Nisâ, 141) Yani, Allah, kâfirlerin bazı zamanlar üstünlük sağlasalar da, dünyada mü'minlere musallat olarak, tamamen ortadan kaldıracak şekilde istilâ ve işgal etmelerine yol vermez. Âyet, dünya ve âhireti kapsamaktadır. Dünya ve âhirette mutlu son mü'minlerindir. Mü'minler, imanın hakikatını yüreğinde yaşatan, sonra bu gerçek tevhidî imanı, Allah'ın râzı olduğu ameller, teslimiyet ve cihadla dışa yansıtan insanlardır.

Bazı zamanlarda kâfirlerin, intikam olarak mü'minlere yol bulmaları, imanlarının hakikatında meydana gelen gedikten olmuştur. Savaş araçları, Allah yolunda cihad niyetiyle kuvvet hazırlığı, her türlü nisbet ve bağımlılıktan arınmış olarak sadece iman sancağı altında bulunmak, imandan ve imanın gereklerindendir. Müslümanlara zamanla yapışan yenilgi, imanın hakikatında meydana gelen zayıflık ölçüsündedir. Daha sonra, gerçek iman üzere bulunduklarında yardım, mü'minlere hak olarak döner. (Fî Zılâl'den)

"Andolsun Tevrat'tan sonra Zebur'da da: 'Arza mutlaka sâlih (iyi) kullarım vâris olacak' diye yazmıştık." (21/Enbiyâ, 105)

"Kim mü'min olarak sâlih işlerden yaparsa, onun çalışmasına nankörlük yok ve Biz (onun çalışmasını) yazarlarız." (21/Enbiyâ, 94)

"Kim kötülük yaparsa, sadece onun kadar cezalanır; ama kadın olsun erkek olsun kim mü'min olarak faydalı bir iş yaparsa, onlar cennete girerler ve orada kendilerine hesapsız rızık verilir." (40/Mü'min, 40)

"Erkek ve kadından her kim mü'min olarak sâlih amel işlerse, onu hoş bir hayâtla yaşatırız. Onların ücretlerini yaptıklarının en güzeliyle veririz." (16/Nahl, 97) Mü'min erkek ve kadınlara Allah, bu dünyada iyi bir geçim hazırlar. İman ve sâlih amelin mükâfatı olarak böyle bir hayâtı onlara kolaylaştırır. Âhiretteki ecri ise daha güzeldir. Mü'min olup sâlih amel işleyenlere vaad edilen dünyadaki güzel hayât, bir çok şeyle gerçekleşir. Rızâ, gönül huzuru (itmi'nan), iç rahatlığı (inşirâh-ı sadr), mutluluğu hissetmek ve rahat geçim. Bunlar, maddî ve dış etkenlere bağlı değil; iç etkenlere, gönle bağlı hususlardır. Gönüllere tasarruf edebilen de ancak Allah'tır.

İmanla beraber olan sâlih amelin mükâfatı, dünyada tertemiz, hoş bir geçimdir. Nimetlerle donatılmış, varlıklı ve zengin olmak önemli değildir. Bazen zenginliğin; tertemiz, hoş bir geçimi engelleyen dünya ve âhiret belâsı olduğu bilinmelidir. Hayâtta yetecek kadar maldan başka, geçimi güzel kılan çok şey

vardır. Allah'a bağlanma ve O'nun gözetimine, himâyesine ve rızâsına sığınma vardır. Sıhhat, sükûnet, bereket, evde rahatlık ve gönülden sevgi vardır. Amel-i sâlihle huzur bulmak, onun gönüldeki ve hayâtteki izleri vardır. Mü'min olarak sâlih amel işleyenin dünyada nâil olacağı hoş ve güzel geçim, onun âhiretteki sevabını azaltmaz. Tersine, Allah onun sevabının, dünyadaki amelinin en güzeli üzerine olacağını vaad etmiştir. Cömert ve Kerim olan Rabbimizin hazineleri, sevabı ne büyüktür!

İmanı Bozan Haller

İmanın, bâtil hale gelmemesi için, itikadın doğru ve tam olarak hayât boyu sürmesi gerekir. Kur'an ve sahih sünnet dışı olmaması ve imanı bozucu bir davranışın yapılmaması gerekir. İmanı bozan hallerin en önemlileri şunlardır:

a- Cibî ve tâğuta da inanmak: Cibî: Asılsız ve bâtil olan hurafeler, Allah'tan başka kulluk edilen her şey, put vb. şeylerdir. Tâğut ise: Allah'ın çizdiği sınırları aşan, sapmış, azgın kimseler; Allah'ın hükmüne alternatif olma iddiasındaki anlayış, düzen, put veya şahıslardır. Bunlar, Allah'ın Kitabında olmayan ve Kitab'a aykırı olan hükümleri ve kanunları insanlara Allah'ın kanunları gibi sunarlar. Cahil kimseler de bunlara aldanıp inanırlar. Böylece imanlarını boşa çıkarırlar.

"Kitaptan bir nasip verilenleri görmüyor musun? Cibî ve tâğuta (putlara ve bâtil tanrılara) iman ediyorlar. Sonra da kâfirler için 'bunlar, Allah'a iman edenlerden daha doğru yoldadır' diyorlar. İşte bunlar, Allah'ın lânetledikleridir. Allah'ın rahmetinden uzaklaştırdığı (lânetli) kimseye gerçek bir yardımcı bulamazsın." (4/Nisâ, 51-52) "Sana indirilene ve senden önce indirilenlere iman ettiklerini iddia edenleri görmedin mi? Tâğutun önünde mahkemeleşmek, onların hükümlerini uygulamak istiyorlar. Oysa onu tanımamakla emrolunmuşlardı. Şeytan onları uzak bir sapıklığa düşürmek istiyor." (4/Nisâ, 60)

b- Şirk koşturmak: Şirk koşturma imanı bozan ve insanın bütün iyi amellerini yok ederek ebedî cehennemlik olmasına neden olan bir davranıştır. "Sana da, senden öncekilere de vahyolunmuştur ki 'eğer şirk koştursan, şüphesiz bütün amellerin boşa gider ve hüsrâna uğrayanlardan olursun." (39/Zümer, 65) "Allah, kendisine şirk/ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını (günahları) dilediği kimse için bağışlar. Allah'a şirk koşturan kimse büyük bir günah ile iftira etmiş olur. Kim Allah'a şirk/eş koştursa büsbütün sapmıştır." (4/Nisâ, 48 ve 116)

c- Kâfirleri velî ve yönetici tanımak: Velî kelimesi, Arapçada hem dost, hem de sahip, yönetici anlamına gelir. Mü'minler birbirlerinin dostudur. Allah da mü'minlerin sahibi ve yöneticisidir. Bir mü'min, mü'minleri bırakıp kâfirleri dost ve yönetici olarak kabul ederse imanını boşa çıkar ve kâfir olur. *"Allah, mü'minlerin velîsidir. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kâfirlerin velîsi ise tâğuttur. Onları aydınlıktan karanlıklara çıkarırlar. Onlar ateş arkadaşlarıdır. Orada temelli kalacaklardır."* (2/Bakara, 257) *"Ey iman edenler, kendilerine Kitap verilenlerden herhangi bir gruba itaat ederseniz, onlar sizi, imanınızdan sonra çevirip kâfir yaparlar."* (3/Âl-i İmran, 100) *"Ey iman edenler, mü'minleri bırakıp kâfirleri velî edinmeyin. Allah için kendi aleyhinizde apaçık bir delil vermek ister misiniz?"* (4/Nisâ, 144)

Bâtıla İman

Kur'an, imanını sadece olumlu alanlar için kullanmaz. Gönülden benimseme ve tasdik etmenin, yani imanın olumsuz görünümünün bulunabileceğine de dikkatimizi çeker. İman, Allah'ın inanılmasını istediği şeylere olursa doğru; hakkında Allah'ın hiçbir delil indirmedeği şeylere olursa bâtıl olur. *"De ki: Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. O, göklerde ve yerde ne varsa bilir. Bâtıla iman eden ve Allah'ı inkâr edenler var ya, işte ziyana uğrayacaklar onlardır."* (29/Ankebut, 52) *"Tek Allah'a ibâdete çağrıldığı, duâ edildiği zaman küfrederdiniz. O'na şirk koşulunca (buna) iman ederdiniz. Artık hüküm, yüceler yücesi Allah'ındır."* (40/Mü'min, 12) *"Onların çoğu, ancak şirk koşarak Allah'a iman ederler."* (12/Yûsuf, 106)

Bu âyetlerden anlaşılıyor ki, mutlak anlamda aldığımızda inkâr da bir imandır. İnkâr, imansızlığa imandır. Yani, her imanda bir inkâr, her inkârda bir iman vardır. Mü'min de Allah'a iman etmiş olmak için, hatta imandan önce, bazı şeyleri inkâr etmesi, küfür etmesi gerekir. Küfür edip reddetmesi gerekenlerin başında tâğut gelir (Bkz. 2/Bakara, 256). Doğru iman, Kur'an'ın gösterdiği imandır. Bu iman insanlara Allah'tan başka ilah olmadığını,

Allah'ın âlemlerin Rabbı olduğunu, Allah'tan başkasına duâ ve kulluk edilmemesi gerektiğini öğretir. Doğru imanın zıddı, bâtıla iman, yani şirktir. Şirk, doğru olduğunu isbatlamak için Allah'ın, hakkında delil/âyet indirmemiş olmasına rağmen; insanların uydurdukları bâtıl inançlardır. *"Allah'tan başka kulluk ettiğiniz şeyler, sizin ve atalarınızın uydurduğu putlardan başka bir şey değildir. Allah, onların doğru olduğuna dair bir delil indirmemiştir. Hükmetmek, yalnızca Allah'a aittir. O'ndan başkasına değil!"* (12/Yûsuf, 40)

Kur'an, imanlarını zulümle (şirkle) lekeleyenler için kurtuluş kapısını kapatmıştır. *"İman edip de imanlarına herhangi bir zulüm bulaştırmayanlar var ya, işte emn (güven) onlarındır. Ve onlar hidâyeti (doğru yolu) bulanlardır."* (6/En'âm, 82) Kur'an, imandan sonra küfre sapanlara karşı çok sert ve şiddetli bir tavır takınmaktadır. Kur'an, bu olaya tebdil veya irtidat demektedir. Tebdil, imanı küfürle değiştirmek; irtidat ise, İslâm dininden çıkmak, geriye dönmek demektir. Tebdil ve irtidat Kur'an'a göre en iğrenç ve onur kırıcı hastalığın adlarıdır. (Bkz. 3/Âl-i İmran, 86, 90; 2/Bakara, 217)

Doğru iman Kur'an'ın gösterdiği imandır. Bu iman, insanlara, Allah'tan başka ilâh olmadığını, Allah'ın âlemlerin Rabbı olduğunu, Allah'tan başkasına duâ ve kulluk edilmemesi gerektiğini öğretir. Doğru imanın zıddı, bâtila iman, yani şirkdir. Şirk, doğru olduğunu isbatlamak için Allah'ın, hakkında delil/âyet indirmemiş olmasına rağmen; insanların uydurdukları bâtil inançlardır. *"Allah'tan başka kulluk ettiğiniz şeyler, sizin ve atalarınızın uydurduğu putlardan başka bir şey değildir. Allah, onların doğru olduğuna dair bir delil indirmemiştir. Hükm etmek, yalnızca Allah'a aittir. O'ndan başkasına değil!"* (12/Yûsuf, 40)

1- M. İslâmoğlu, İman Risalesi, s. 302-308))

2- A.g. e. s. 311-313 ve 346-348

İmanla İlgili Âyet-i Kerimeler

- a- Gaybe İman: Bakara, 3; En'am, 59; Yunus, 20; Nahl, 77; Fâtır, 82; Yasin, 11; Mülk, 12.
- b- Haktan Şüphe Etmemek: Bakara, 147; Al-i İmran, 60; En'am, 114; Yunus, 94-95; Hucurat, 15.
- c- İmanda Samimi Olmak: Al-i İmran, 16-17; Mü'minin, 57-61; Ankebut, 2-3; Feth, 29; Hadid, 7
- a- Ye's (Ümitsizlik Halinde İman Geçersizdir: Nisa, 159; En'am, 158; Yunus, 90-91, 98; Enbiya, 122-15; Sebe', 54; Mü'min, 84-85; Muhammed, 18-19; Fecr, 21-23.
- b- İman Edilecek Şeyler: Bakara, 177, 285; Nisa, 136.
- c- İman Edenlerin Mükâfatı: Bakara, 62, 82, 186, 218, 277; Al-i İmran, 57; Nisa, 57, 122, 173; Maide, 9; En'am, 48; A'raf, 42-43; Tevbe, 20-22; Yunus, 9, 26; Hud, 23; Ra'd, 29; Kehf, 107-108; Ankebut, 58-59; Lokman, 8-9; Secde, 19; Ahzab, 35; Fâtır, 7; Fussilet, 8; Şura, 22-23; Muhammed, 12; Tûr, 21-24; Mülk, 12; İnşıkak, 25; Buruc, 11; Leyl, 5-7; Tîn, 6; Beyyine, 7-8; Asr, 1-3.
- d- Mü'minlerin İmanını Artıran Allah'tır: Feth, 4-5; Hucurat, 7-8.
- e- Gerçek Mü'minler: Enfal, 2-4; Tevbe, 71, 112; Ra'd, 19-23; Hacc, 41; Mü'minin, 1-11
- 57-61; Nur, 51, 62; Furkan, 63-68, 72-75; Neml, 3; Ankebut, 2-3; Secde, 15-18; Sebe', 6; Şura, 36-39; Hucurat, 15; Mearic, 22-35
- f- Mü'minlerin Mükâfatı: Bakara, 25; Nisa, 57; En'am, 127; A'raf, 42-43; Tevbe, 20-22, 72; Yunus, 9-10; Ra'd, 23-24; İbrahim, 23; Nahl, 97; Kehf, 30-31, 107-108; Meryem, 61-63; Taha, 75-76; Enbiya, 101-103; Hacc, 14, 23, 50, 56; Mü'minin, 10-11; Furkan, 75-76; Secde, 17; Ahzab, 47; Zümer, 10, 61; Duhan, 51-57;

Ahkaf, 16; Muhammed, 2-3; Feth, 5; Hadid, 12; Mücâdele, 22; Teğabün, 9; İnsan, 12-22; İnfitar, 13, 15-16; Mutaaffifin, 22-28.

g- Allah, Mü'minlerin Yardımcısıdır: Bakara, 257; Al-i İmran, 139, 160; En'am, 127; Tevbe, 40; Rûm, 47; Casiye, 19; Muhammed, 11.

h- Mü'minlerin Kutsal Kitaplardaki Özellikleri: Feth, 29.

i- Mü'minlerin Dostluğu: Al-i İmran, 118; Nisa, 144; Tevbe, 16, 71, 119.

j- Mü'minle Kâfir Karşılaştırması: Al-i İmran, 162-163, 196-198; En'am, 50, 122; Hud, 24; Ra'd, 19-21; Kehf, 32-44; Kasas, 61; Secde, 18; Fâtır, 19,22; Sâd, 28; Zümer, 9, 21-22; Mü'min, 58; Fussilet, 40; Casiye, 21; Muhammed, 14; Haşr, 19-20.

k- Mü'minle Münafığın Misali: A'raf, 58; Enfal, 20-23; Tevbe, 109.

l- Mü'minlerin Misali: Beyyine, 7.

m- Mü'minlerin Fazileti: Tevbe, 20-22, Beyyine, 7.

n- Allah, Mü'minleri Sevdirebilir: Meryem, 96.

o- Kur'an, Mü'minlerin İmanını Artırır: Enfal, 2; Tevbe, 124-125; Nahl, 102; Furkan, 73; Secde, 15; Zümer, 23; Zariyat, 55.

p- Mü'minler İçin Firavun'un Karısı Misal Getirildi: Tahrîm, 11.

q- Mü'minlerin Dünyaya Bakışı: Kasas, 60.

r- Kâfirler Mü'minlerle Alay Ederler: Bakara, 212; En'am, 10; A'raf, 49; Yunus, 48; Meryem, 73-75; Furkan, 63.

s- Kâfirlerin Hayâtı Mü'minleri Aldatmasını: Al-i İmran, 196-197; Hicr, 88; Taha, 131; Furkan, 10; Kasas, 79-82; Mü'min, 4; Zuhuf, 33-35; Ahkaf, 20; Kalem, 14.

t- Mü'minlerin Ölümü: Nahl, 28-29, 32-33; Vâkıa, 88-91; Naziât, 2-3; Fecr, 27-30.

y- Allah'ın Rahmetine Ulaşacak Mü'minler: A'raf, 156-157.

z- Kıyamet Günü Mü'minler: Taha, 112; Enbiya, 101-103; Furkan, 24; Rum, 14-16; Yâsin, 55; Zümer, 73; Mü'min, 51; Zuhuf, 68-73; Câsiye, 30; Fecr, 27-30

İman'la İlgili Hadis-i Şerif Kaynakları

(Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi, İbrahim Canan, Akçağ Y. –İlk rakam cilt; ikinci rakam sayfa numarasıdır.-)

- a- İman, İslâm, İhsan Nedir? 2, 216-217.
- b- İman Kapısı Her Zaman Herkese Açıktır: 3, 366.
- c- İman Sahibi ve Doğru Olan Cennete Girer: 17, 603.
- d- İman ve İslâm'a Giren Müteferrik Hadisler: 2, 319-325.
- e- İman ve İslâm'ın Fazileti: 2, 197-198.
- f- Kâmil İmana Ermenin Yolu: 12, 398-399.
- g- Kalbinde Hardal Tanesi Kadar İmanı Bulunan Cennete Gidecek: 14, 407.
- h- İmanın Artıp Eksilmesi: 10, 494-497.
- i- İmanın Fazileti: 14, 381-382.
- j- İmanın Hakikati: 2, 213.
- k- İmanın Şu'beleri: 2, 240-245.
- l- İmanın Tadını Almak İçin Üç Şeyin Yapılması: 2, 234-235.
- m- Diliyle İmanını İkrar Edenin Kanı Haramdır: 14, 139.
- n- Hz. Peygamber'in Müslüman Olan Mülteci Kadınların İmanını İmtihani: 5, 120-1
- o- Kimsenin İmanının Varlığı ve Yokluğu Hakkında Konuşamayız: 12, 221.
- p- İmanla Ölen Herkes, Cezasını Çektikten Sonra Cennete Girecektir: 14, 467-469.
- q- İmansız İyiliğin Sevabı Olmaz: 2, 203.
- r- İmtihan Olunacak Beş Şey: 17, 540.
- s- Asırlarca Her Yerde Aynı İnançlar: 11, 231-232.

Mü'minler

- a- Mü'min Bir Yılanın Deliğinden İki Defa Sokulmaz: 16, 337-338.
- b- Mü'minde Bulunması Gereken İki Mümtaz Sıfat: Şükür ve Sabır: 2, 208.

- c- Mü'min Kabirde Bile İbâdeti Düşünür: 17, 600.
- d- Mü'min Neden En Çok Hayır Görür: 17, 193.
- e- Mü'min Olabilmenin Asgari Ölçüsünü Belirten Hadis: 2, 201.
- f- Mü'mine Ancak Hüsn-i Zan Edilir: 17, 522.
- g- Mü'mine La'net Etmek Onu Öldürmek Gibidir: 16, 366.
- h- Mü'mine Yakışmayan Sözler: 15, 143.
- i- Mü'mine Yakışmayan Vasıflar: 15, 143.
- j- Mü'mine Zarar ve Hile: 16, 358-359.
- k- Mü'mini Kasten Öldürenin Günahının Affedilip Affedilmeyeceği: 3, 414-415.
- l- Mü'minin Devamlı Bela ve Musibetlere Giriftar Olması: 2, 320; 4, 326.
- m- Mü'min Hususiyetleri: 15, 392; 16, 337-338.
- n- Mü'minler Birbirine Buğzetmez: 10, 93.
- o- Mü'minler Kardeşler: 15, 145.
- p- Mü'minler Sayıca Az Olmalarına Rağmen Kâfirleri Yener: 3, 499.
- q- Mü'minlerin Düştüğü Bir Vesvese: Her Zaman Aynı Uhrevî Hâleti Yaşayamamak: 2, 366-367.
- r- Mü'minin Hastalığı: 9, 545.
- s- Mü'minin Kanı, Malı Haramdır: 17, 521.

Konuyla İlgili Geniş Bilgi Alınabilecek Kaynaklar

- 1- Hak Dini Kur'an Dili, Elmalılı Hamdi Yazır, Yenda Y. c. 1, s. 160-172
- 2- Tefsir-i Kebir, -Mefatih-i Gayb- Fahreddin Razi, Akçağ Y. c. 1 s. 449-456
- 3- Fi Zılali'l-Kur'an, Seyyid Kutub, Hikmet Y. c. 1 s. 78-80
- 4- Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri, İbn Kesir, Çağrı Y. c. 2 s. 162-170
- 5- Şifa Tefsiri, Mahmut Toptaş, Cantaş Y. c. 1 s. 82-83
- 6- Davetçinin Tefsiri, Seyfuddin El-Muvahhid, Hak Y. c. 1 s. 33
- 7- Kur'an'da Temel Kavramlar, Ali Ünal, Kırkambar Y. s. 486-500
- 8- Kelimeler Kavramlar, Yusuf Kerimoğlu, İnkılab Y. c. 1 s. 98-100
- 9- İslâm Ansiklopedisi, Şamil Y. c. 3 s. 145-151
- 10- İslâm Düşüncesinde İman Kavramı, Toshihiko İzutsu, Pınar Y.
- 11- Epistemolojik Açından İman, Hanifi Özcan, İFAV Y.
- 12- İman, Şartları ve Onu Bozan Şeyler, Seyfuddin El-Muvahhid, Hak Y. s. 218-230
- 13- İman Risalesi, Mustafa İslâmoğlu, Denge Y. s. 302-309
- 14- İslâm, Mevdudi, Furkan Y.
- 15- Kur'an'da Mü'minlerin Özellikleri, Beşir İslâmoğlu, Pınar Y. s. 37-53
- 16- Düzeltmesi Gereken Kavramlar, Muhammed Kutub, Risale Y. s. 15-124
- 17- İlahi Kanunların Hikmetleri (Sünnetullah), Abdülkerim Zeydan, İhtar Y. s. 290-301
- 18- Tevhid, Muhammed Kutub, Risale Y. s. 1-127
- 19- Kur'an'da Tevhid, Mehmet Kubat, Şafak Y. s. 262-263
- 20- Dini Hayâtın Psiko - Sosyal Temelleri, Ali Murat Daryal, İFAV Y. s. 11-31
- 21- Kur'an ve Sünnete Göre Tevhid ve Akaid, Muhammed Karaca, Ribat Y. s. 208-223
- 22- Risale-i Nur'dan Vecizeler, Şaban Döğen, Gençlik Y. s. 129-225
- 23- Sorularla Tevhid ve Akaid, Mehmet Alptekin, Saff Y. s. 113-117
- 24- İslâm'ın İnanç İlkeleri, Mevlüt Uyanık, Esin Y. s. 25-49
- 25- İnanç ve Amelde Kur'ani Kavramlar, Muhammed El-Behiy, Yöneliş Y. s. 76-80
- 26- İslâmi Terimler Sözlüğü, Hasan Akay, İşaret Y. s. 219-220
- 27- Kur'ani Terimler ve Kavramlar Sözlüğü, Mustansır Mir, İnkılab Y. s. 98
- 28- Terimler Sözlüğü -Kitabu't- Ta'rifat- , Seyyid Şerif Cürcani, Bahar Y. s. 29, 31, 43
- 29- Yeryüzünün Varisleri, Kul Sadi Yüksel, Madve Y. s. 82-99; 278-281
- 30- Kelime-i Tevhid Davası, Kul Sadi Yüksel, Yenda Y. s. 13-72
- 31- Akide, Şariat ve Hayât Yolu La İlahe İllallah, Muhammed Kutub, Ravza Y. s. 73-89
- 32- İslâm'da İman Esasları, Bekir Topaloğlu, İFAV Y. s. 20-25

- 33- İslâm'da İman ve Esasları, Ali Arslan Aydın, Hikmet-Dava-Çağ Y. s. 33-43
- 34- İslâm Akaidi, Ahmet Lütü Kazancı, Marifet Y. s. 11-57
- 35- İman ve Sosyal Hayât, Beheşti, Birim Y. s. 11-25
- 36- Güven: İslâm Nizamı, Ali Rıza Demircan, Eymen Y. c. 3, s. 178-183
- 37- İman Küfür Sınırı, Ahmed Saim Kılavuz, Marifet Y. s. 19-54
- 38- Kur'an'da Uluhiyet, Suat Yıldırım, Kayıhan Y. s. 269-270
- 39- Esmâü'l Hüsna, Ali Osman Tatlısu, Yağmur Y. s. 52-55
- 40- Esmâü'l Hüsna, Metin Yurdağ, Marifet Y. s. 80-82
- 41- Esmâü'l Hüsna Şerhi, Mustafa Necati Bursalı, Erhan Y. s. 91-93
- 42- Esmâü'l Hüsna, A. Süleyman Tilmisani, İnsan Y. s. 181-182
- 43- Esmâü'l Hüsna'dan Esintiler, Sadettin Kaplan, Marifet Y. s. 21-22
- 44- Kur'an Okulu, Cüz Cüz Kur'an Meal ve Tefsiri, 5. Sayı s. 234-238
- 45- Kur'an'da İman, Veysel Özcan, Mirfak Y.
- 46- İman, M. Zahid Kotku, Seha Neşriyat
- 47- İman, Abdülmecid Zindani, Risale Y.
- 48- İman, Mustafa Kasadar, Ravza Y.
- 49- İman, A. Nedim El-Cisr 1, 2 Kitabevi Y.
- 50- İman Bilgileri, Ahmet Efe, Seha Neşriyat
- 51- İman Buhranı, İsmâüddin Attar, Yunus Emre Y.
- 52- İman Hakikatları, Bediüzzaman Said Nursi, Sözler Y.
- 53- İman Hakikatleri Etrafında Suallere Cevaplar, İ. Fenni Ertuğrul, Sebil Y.
- 54- İman-İslâm-İhsan, Abdülaziz Hatip, Nesil Y.
- 55- İman-Küfür Muvazeneleri, Bediuzzaman Said Nursi, Tenvir Neşriyat
- 56- İman Nurları, Ahiret Sırları, Ali Küçük, Bahar Y.
- 57- İman Prensipleri, Hüseyin Emin Öztürk, T. Diyanet Vakfı Y.
- 58- İman Risalesi, Salih El-Sırrıyye, Sor Y.
- 59- İman Üzerine, İbn Teymiyye, Pınar Y.
- 60- İman ve Ahlakın Hayâtî Değerleri, Mikdat Yalçın, Hikmet Y.
- 61- İman ve Altı Esası, Mahmut Toptaş, Cantaş Y.
- 62- İman ve Cihad, Yusuf Yiğitalp, Rehber Y.
- 63- İman ve İnsan, Haydar Baş, Belge Neşriyat
- 64- İman ve İslâm Atlası, Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Y.
- 65- İman ve Şirk, Adil Akkoyunlu, Hidâyet Y.
- 66- İman-Mü'min, Salih Çavuşoğlu, Hanif Y.
- 67- İmana Çağrı, Hatice Özyiğit, Şelale Y.
- 68- İmanın Tadı Alınınca, Abdullah Ulvan, Uysal Y.
- 69- İmanın Temel Esasları, Süleyman Aksoy, Sır Y.
- 70- İmanla Gelen İlim, Haluk Nurbaki, Damla Y.
- 71- İman Aynası (Müslüman Yiğit Erkekler), Abdullah Naim Şener, Sönmez Neşriyat
- 72- İncamız, Ömer Küçük, Buruc Y.
- 73- İnançlar, Kenan Çiğman, Gonca Y.
- 74- İnançta Hassas Ölçüler, İmam Gazali, Hisar Y.
- 75- Kur'an'da İnsan, İman ve Ahiret, Murtaza Mutahhari, Endişe Y.
- 76- Kur'an Ölçülerine Göre Mü'min, Kafir, Münafık, Ahmed Taşgetiren, Büşra Y.
- 77- İmanı Çabuk Anlamak, Harun Yahya, Vural Y.
- 78- Kâmil İman, Harun Yahya, Vural Y.
- 79- **İman-Amel İlişkisi:** İman ve Tavrı, Beşir Eryarsoy, Şafak Y. s. 277-283
- 80- İman Risalesi, Mustafa İslamoğlu, Denge Y. s. 171-174; 342-349
- 81- İman Küfür Sınırı, Ahmed Saim Kılavuz, Marifet Y. s. 32-40
- 82- Kur'an'da İnsan ve Toplum, Ekrem Sağıroğlu, Pınar Y. s. 249-260
- 83- Yirminci Y.Y.da Tevhid ve Şirk, Mehmed Alagaş, İnsan Dergisi Y. s. 80-82
- 84- İslâm, Mevdudi, Furkan Y. s. 39-50
- 85- Kelimetü'l İhlas, 37-38

*Ve âhıru da'vânâ eni'l-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemin:
Dâvâmızın sonu âlemlerin Rabbi Allah'a hamdetmektir.*

*Sûbhanek Allahûmme ve bihamdike ve eşhedû en la ilahe
illa ente vahdeke la Şerike leke ve Estağfiruke ve etûbû ileyk.*

—Derleme— Ebu Abdurmûmin Tekin. bin Muharrem. el-Kayseri

—E-Mail— dayioglu_@hotmail.com

—E-Mail— tekin_mihci@hotmail.com

— BELGIQUE — 2003 - 2013 —

<https://www.facebook.com/tekin.mihci>

<https://www.facebook.com/groups/islami.e.Kitap.indir/files/>

<https://www.facebook.com/groups/Tevhid.Selefi.Daveti/files/>

<https://www.facebook.com/groups/129830423826445/files/>

<http://tevhiddersleri.com/>

<http://ebumuaz.blogspot.com/>

<http://www.ehlieser.tr.gg/>

<http://www.islamhouse.com/>

<http://islamqa.info/tr>

<http://tevhidvesunnet.com/>

<http://www.davetulhaq.com/tr/index.php>

<http://www.tevhididavet.com/>
<http://www.tevhidyolcusu.com/>
<http://islamiekitap.blogspot.be/>
<http://ilimehli.blogspot.be/>
<http://www.sahihhadisler.net/>

